

Gıda Güvencesi ve Gıdaya Erişim Hakkı

Prof. Dr. mran Uygun

Petek Ataman

13.12.2015

ANKARA

Gıda, insanoğlunun yaşaması için vazgeçilmez ve ertelenemez bir ihtiyaçtır

Gıdaya ulaşım bir insanlık hakkıdır

İnsanların gıdaya onurlu bir yaşam içinde ulaşması esastır

İnsanlar gıdaya üreterek, kazanarak, satın alma gücüne sahip olarak sürekli bir biçimde ulaşmalıdır

Sağlıklı ve iyi olma halini sağlamak ve sürdürmek esastır. (Açlık/Yetersiz beslenme/Güvenilir Gıda)

Sadaka kültüründen uzak politikalar vazgeçilmezdir

Gıda yardımı, savaş, doğal afet gibi olağanüstü koşullar nedeniyle gıdaya erişim sorun olduğunda gündeme gelmelidir.

Hasta, sakat, öksüzler gibi kendi kendine gıdaya ulaşamayanların desteğe ihtiyacı vardır. Bu durumdaki kişilere gıda yardımı, nakdi yardım veya başka şekillerde ulaştırılmalıdır.

Güvenilir gıdaya, sürekli, satın alma gücü dahilinde ve onurlu biçimde ulaşmak bir insanlık hakkıdır!

Anılan kurallar, bir dilek veya öneri değil, zorunluluktur.

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (160 ülke)

Ülkemiz de bu anlaşmayı imzalayan taraflar arasındadır.

Devletler sorumlu

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

- ✓ Cinsiyet eşitliği
- ✓ çalışma hakkı
- ✓ Adil ve uygun işte çalışma şartları
- ✓ Ailenin, anneliğin, çocukların ve gençlerin korunması hakkı
- ✓ Yaşama standardı hakkı

Devletler,

- ✓ Teknik ve bilimsel bilgiyi tam olarak kullanarak, beslenme prensipleri ile ilgili bilgileri duyurarak ve doğal kaynakların etkili bir biçimde geliştirilmesini ve kullanımını sağlayacak bir yolla tarım sistemlerini ilerleterek veya reform yaparak, üretme, üretilenleri saklama ve dağıtma yöntemlerini geliştirmek;
- ✓ Yeryüzündeki besin kaynaklarının ihtiyaçlara göre eşit dağıtılmasını sağlamak için, gıda ihraç eden ve gıda ithal eden ülkelerin sorunlarını dikkate almak
ile yükümlü!

“Dünya’da Gıda Güvencesinin Durumu” Raporu (FAO 2015)

- ✓ Dünya’da 795 milyon insan yetersiz beslenmekte,
- ✓ Bu sayı 1990-92 verilerine göre 216 milyon, son on yılın rakamlarına göre ise 167 milyon azalmış (FAO, 2015)
- ✓ Bu da dünyadaki her dokuz kişiden birinin aktif ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için yeterli gıda tüketemediğini yani gıda güvencesinden yoksun olduğu anlamına gelmektedir.

“Dünya'da Gıda Güvencesinin Durumu” Raporu (FAO 2015)

- ✓ Yaklaşık 780 milyon aç nüfusun büyük çoğunluğunun gelişmekte olan bölgelerde yaşamakta olduğu,
- ✓ Bu bölgelerde, 1990-92 yılından bu yana yetersiz beslenenlerin oranında % 44,4 azalma olduğu, küresel anlamda ise yetersiz beslenenlerin oranının %12,9 azaldığı bildirilmektedir.

Biz ne durumdayız?

The Economist Raporuna göre,

Güçlü yanlarımız:

- Türkiye'de yetersiz beslenme oranı % 5'in altında (Güney Asya'da % 15,7)
- Güçlü olduğumuz noktalar: Beslenme standartları, gıda güvenliği, küresel yoksulluk sınırının altındaki insan yüzdesinin düşüklüğü
- Arz yeterliliği

Sorun alanımız:

- Gıdaya erişim açısından kişi başına gelirin düşüklüğü

Biz ne durumdayız?

TÜİK'e göre (2014),

Türkiye'de yoksulluk oranı % 21,8

- Bölgeler/kentler arasında
- Kent ve kırsal arasında

yoksulluk oranları anlamında uçurum var.

Gelir dağılımı son derece dengesiz

Biz ne durumdayız?

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013'e göre,

- Beş yaş altı küçük çocukların, yüzde 10'u, beslenme yetersizliği ile karşı karşıya (Bunun 1/3'ünde sorun ciddi boyutta) % 11'i ise aşırı kilolu
- Bu fark gelir dağılımı dengesizliğine bağlanıyor
- Yetersiz beslenme anne sütü alımı boyunca önemli bir sorun olarak gözüküyor
- Kırsal alanlarda, Doğu Bölgesinde ve annesi eğitimsiz veya çok az eğitilmiş olan çocuklar arasında, daha yüksek

Biz ne durumdayız?

Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması'na (2010)

göre

- Gıdaya erişimde gelişmekte olan ve gelişmiş ülke sorunları bir arada (eşitsiz dağılım çarpıcı)
- Temel gıda ekmek ve tahıl ürünleri
- Yıllar içerisinde ekmek tahıl tüketiminde düşme eğilimi görülmekle birlikte, temel gıdalardan et, süt, yoğurt, taze sebze meyve tüketiminin de düştüğü görülmekte
- Hayvansal protein tüketimi dikkate değer biçimde düşük
- Kalsiyum, A Vitamini ve Riboflavini yetersiz alıyoruz

Biz ne durumdayız?

Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması'na göre

- Gıdaya erişimde gelişmekte olan ve gelişmiş ülke sorunları bir arada (eşitsiz dağılım çarpıcı)
- Temel gıda ekmek ve tahıl ürünleri
- Yıllar içerisinde ekmek tahıl tüketiminde düşme eğilimi görülmekle birlikte, temel gıdalardan et, süt, yoğurt, taze sebze meyve tüketiminin de düştüğü görülmekte
- Hayvansal protein tüketimi dikkate değer biçimde düşük
- Kalsiyum, A Vitamini ve Riboflavini yetersiz alıyoruz
- **GELİR DAĞILIMI DENGESİZLİĞİ**

"Dünya'da Gıda Güvencesinin Durumu" Raporu (FAO 2015)

16 Ekim 2015'te toplanan Dünya Gıda Zirvesi'nde bu yıl tamamlanması beklenen Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin ilki olan "Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi" hedefine ne kadar ulaşıldığı tartışılmıştır.

- (Eylül 2000'de, BM Genel Kurulu'nda 189 üye ülke "küresel düzeyde insan onuru, eşitlik ve esenlik ilkelerinin güçlendirilmesi için topluca taşıdıkları sorumluluğu" kabul ederek Binyıl Bildirgesi'ni ilan etmişlerdir. Söz konusu ilkelerin hayata geçirilmesi için "Binyıl Kalkınma Hedefleri, BKH" belirlenmiştir.)

Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (BKH)

Bu hedefler her bir ülke için 2015 yılına kadar sürdürülebilir kalkınma ve yoksullukla mücadele alanında sağlanan ilerlemeyi ölçülebilir ve izlenebilir bir biçimde gösterecek şekilde geliştirilmiştir:

1. Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması
 - Günde bir dolardan az bir parayla geçinmek zorunda kalan nüfusun yarıyarıya azaltılması
 - Açlık çeken nüfusun yarı yarıya azaltılması
2. Evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi
3. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi
4. Çocuk ölümlerinin azaltılması
5. Anne sağlığının iyileştirilmesi

Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (BKH)

4. Çocuk ölümlerinin azaltılması
5. Anne sağlığının iyileştirilmesi
6. HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi
7. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
8. Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

“Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi”

Gelişmekte olan bölgelerin tamamında “Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi” hedefine büyük oranda ulaşıldığı belirtilmekle birlikte, küresel olarak yetersiz beslenen insan sayısının, hedeflenen sayıdan 285 milyon daha fazla olduğu,

Bölgeler arasında hedefe ulaşmada büyük farklılıklar gözleendiği, bazı bölgelerde açlığın daha hızlı bir şekilde azaltılabildiği ifade edilmiştir.

Latin Amerika, Doğu Asya'da açlığın hedeflendiği gibi etkili bir şekilde azaltılabildiği,

Kafkasya, Orta Asya, Kuzey ve Batı Afrika'da da açlığı azaltma hedeflerine ulaşıldığı, ancak Karayipler, Okyanusya, Güney Asya, Güney ve Doğu Afrika'da belli bir gelişme kaydedilmekle birlikte hedefe ulaşmak için çok küçük bir adım atıldığı belirtilmektedir.

Orta Afrika ve Asya'nın Batı'sında ise hedeften uzaklaşıldığı ve bu bölgelerde 1990-92 yıllarından bile daha fazla sayıda aç nüfus olduğu ortaya çıkmıştır.

Açlığı azaltma hedefinin izlendiği 129 ülkenin 72'sinde hedefe ulaşıldığı, bu ülkelerin 29'unda hedefe ulaşmada daha başarılı olduğu rapor edilmiştir.

Bu 72 ülkenin 12'sinde hedefe ulaşıldığı kabul edilmekle birlikte yetersiz beslenenlerin sayısı 1990-92 rakamlarına göre sadece %5 azalmıştır.

Siyasi açıdan kararlı, ekonomileri giderek büyüyen, fakir halka yönelik sosyal yardım politikaları olan ülkelerin çoğunda açlığın azaltılmasında hedeflere ulaşıldığı,

Bu ülkelerde, 1990'ların sonu ve 2008'den sonra yaşanan hızlı nüfus artışının yarattığı zorluklara, dalgalı ürün fiyatlarına, yüksek gıda ve enerji fiyatlarına, artan işsizlik ve ekonomik durgunluğa rağmen gıda güvencesi için verilen mücadelede başarılı olduğu belirtilmektedir.

o Açlığın azaltılması hedeflerine ulaşamayan bazı ülkelerde,

- doğal afetlerin,
- çarpışmaların
- siyasi istikrarsızlığın,
- uzun kriz dönemlerinin yaşanmasının

nüfusun büyük bir kısmının gıda güvencesinden yoksun kalmasına neden olduğu ve bu durumun, yardıma muhtaç nüfusa yardımların ulaştırılamamasına neden olduğu belirtilmektedir.

Bazı ülkelerde ise,

- ekonomik büyümenin getirdiği iyileşmeden yoksul kesimin yararlandırılmaması,
- gelirin hakça dağıtılmasını sağlayacak politikaların olmaması,
- etkili sosyal yardım programlarının olmaması

nedeniyle açlığın azaltılması hedeflerine ulaşamadığı açıklanmaktadır.

Raporda,

- kısa vadede gıda güvencesinin, insani yardımların gerçekleştirilmesi ile sağlandığı,
- orta ve uzun vadede ise açlığın önlenmesi için;
 - bütün paydaşların ekonomik fırsatları geliştirebilecek politikaları yaratmaları,
 - yardıma muhtaç grupların afetlere karşı hazırlıklı hale getirilmesi,
 - koruma için önlemlerin alınmış olması gerektiği

belirtilmektedir.

Yetersiz beslenme ve çocuklara etkisi

Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefi 1'in göstergelerine göre, tüm dünyada yetersiz beslenmenin yaygınlığı ile 5 yaş altı çocuklarda görülen zayıflığın birbirine paralel olduğu saptanmıştır.

Ancak, sonuçlar bölgesel düzeyde ele alındığında dikkati çeken farklılıklar görülmüştür.

- Temiz su ihtiyacının karşılandığı ,
- hijyenik koşulların sağlandığı,
- gıda çeşidinin arttığı oranda

bireyin tükettiği gıdadan daha fazla yararlanabildiği ortaya çıkmıştır.

Örneğin, Kuzey Afrika'da karbohihratça zengin diyetle beslenme, yetersiz beslenmeyi kontrol altına almış ancak diyetin tek tip olması ve besleyici özelliğinin düşük olması çocuklarda malnutrisyonu bir hayli arttırmıştır.

Ekonomik büyüme ve gıda güvencesi

Ekonomik büyüme (iş imkanlarının ve gelir düzeyinin artması) gıda güvencesi ve yeterli beslenme için elzemdir.

Gelişmekte olan ülkelerde 1990'ların başından beri ekonomik büyümenin açlığın azaltılmasında (%47) çok etkili olduğu, uzun dönemde ise (2010-14 verileri) ekonomik büyüme ile açlığın azaltılması arasındaki ilişki (%5'e) azalmıştır.

Soru, açlık ve yoksulluğun yaygın olduğu ülkelerde yoksul kesimin ekonomik gelişmelerden ne kadar yararlandığıdır.

Uluslararası ticaretin gıda güvencesine etkileri

Gıda arzı açısından

Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
<ul style="list-style-type: none">• İthalat gıda çeşitliliğini ve niceliğini arttıracaktır.• İthal ürünün yaratacağı rekabet, üretimi etkileyecek; verimliliğin, araştırma&geliştirmenin ve teknoloji kullanımının artmasını sağlayacaktır.	<ul style="list-style-type: none">• İhracatçı ülkeler için; uluslararası piyasalardaki yüksek fiyatlar, iç tüketim için üretilen temel gıda maddelerinin ihracata yönlendirilmesine ve ülke içinde darlık yaşanmasına sebep olabilir.• İthalatçı ülkeler için; yerli üretici ithal ürünlerle rekabet edemeyecek ve üretimi azalacaktır.• Kırsal ekonomi açısından bakıldığında tarımsal üretim azalacak ve iç talep karşılanamayacak duruma gelecek, dışa bağımlılık artacaktır.

Gıdaya erişebilirlik açısından

• Olumlu Etkiler	Olumsuz etkiler
<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="198 382 993 548">• İthalatçı ülkelerde, sınır müdahaleleri azaltıldığında gıda fiyatları düşmektedir.<li data-bbox="198 611 993 828">• Rekabetçi sektörlerde, ihracatçıların pazara girişi arttıkça gelir düzeyleri de artacaktır.<li data-bbox="198 896 736 948">• Maliyetler azalabilir.<li data-bbox="198 1011 993 1348">• Ticarete serbestleşmenin bazı makroekonomik faydaları olabilir; ihracatın artması, yabancı yatırımcının gelmesi, büyümeye ve işsizliğe katkısı ve gelirde artış gibi,	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="1031 382 1796 548">• İhracatçı ülkelerde ihrac ürünlerin iç piyasadaki fiyatları artabilir.<li data-bbox="1031 611 1796 776">• İthalat ürünleriyle rekabet eden sektörlerde gelirlerde azalma ve işsizlikte artış olur.

Gıdadan yararlanabilirliğin artması açısından

Olumlu Etkiler

- Gıda ürünlerinde çeşitliliğin artması ile daha dengeli bir beslenmenin gerçekleşebileceği,
- İhracat, ulusal kontrol sistemleri gelişmiş ve uluslararası standartlara fazlasıyla uyan ülkelerden yapılıyorsa gıda güvenliği ve kalitesini arttıracaktır.

Olumsuz etkiler

- İthal ürünlere aşırı güven, ucuz ve her zaman bulunan yüksek kalorili/düşük besleme değeri olan gıdaların tüketimini arttıracaktır.
- İthal ürünün öncelikli hale gelmesi, toprağın ve diğer kaynakların kullanımını, besleyici değeri yüksek, geleneksel yerli üründen bu ürünlere kaydırabilir.

Kararlılık açısından

Olumlu Etkiler

- İthalat mevsime bağılılığı azaltır, ürün her zaman bulunduğu için fiyatlar düşer.
- İthalat yerel üretim risklerini azaltır.
- Küresel piyasalar, uygulanan politikalar ya da iklim değişikliklerine bağlı şoklardan daha az etkilenir.

Olumsuz etkiler

- İthalatçı ülkeler, küresel gıda pazarına ve serbest ticaret politikalarına bağımlı hale gelirler, şoklarla mücadele etmek için yararlanabilecekleri politik boşlukları azalır.
- İthalatçı ülkeler, ihracatçıların ticaret politikalarında yaptığı değişikliklerden (ihracat yasağı gibi) kötü etkilenirler.
- Gelişmekte olan sektörler fiyat şoklarından ya da ithal ürünlerin artmasından çok fazla etkilenirler.

- Pekçok ÷lkede, özellikle gelişmekte olan ÷lkelerde, serbest ticaret politikaları kısa ve orta vadede gıda g÷vencesini olumsuz etkiler.
- Son araştırmalar, öncelikli sektörlerini destekleyen ÷lkelerin gıda g÷vencesini pekçok boyutunda (gıda arzı, gıdaya ulaşma ve gıdadan yararlanabilme) başardığını ancak bu sektörlerde vergi uygulamasına gidildiğinde gıda g÷vencesinin zarar gördüğünü göstermektedir.
- Bununla birlikte, aşırı desteklemenin de gıda g÷vencesinin tüm boyutlarında zayıflamaya yol açtığı kanıtlanmıştır.

-
- Tarım ürünlerinde ithalata açık ülkeler, küresel pazardaki ani değişimlerden çok fazla yara alma potansiyeline sahiptir. Örneğin bir yıldan diğerine ithal ürünlerin hızla artması gelişmekte olan ülkelerin tarımsal gelişimini önler.
 - Üretimi az ve rekabetten yoksun geri kalmış ülkelerde gıda sektörü ithal ürünlerin artmasından çok fazla etkilenir.

o İthalatın artmasına bağlı üretimde hızlı bir azalma ülke içinde çiftçiler ve sektörde çalışanların felaketi olur. İşsizlik artar, gelir düşer, dolaylı olarak gıda güvencesi olumsuz etkilenir.

o 2008 yılında, gıda fiyatlarındaki artış ithal gıdalara yapılan ödemeyi arttırmıştır. Bu da satın alınabilir ürün kaynakları için küresel pazara olan güvenin zayıflamasına yol açmış ve dikkati yerel gıda üretiminin desteklenmesine çevirmiştir.

- ~~Gelişmekte olan ülkelerin bazıları, sınır önlemleri ve fiyat kontrolleri ile ülke içinde fiyatları etkileyebileceği ve iç tedariki attırabileceği teşvik ve politikaları uygulamaya sokmuşlardır.~~
- Fiyatların yüksek ve hızla değiştiği dönemlerde gıda güvencesini sağlamak için, uluslararası ticaret politikalarının enstrümanları arasında yer alan ihracatı sınırlamak ve ithalattaki tarifeleri değiştirmek tercih edilecek politikalardır.

- Yerel pazarlarda yaşanan ciddi gerilemeler ve gıda güvencesinin olumsuz etkilenmesi, tarım ürünlerinin uluslararası ticaretindeki serbestlik konusuna çok daha dikkatli yaklaşılması ve yeni ticaret anlaşmaları yapılırken etkili koruma politikalarının oluşturulması gerektiğini ortaya koymuştur.
- Tarım sektörünün büyümede oynadığı rol henüz tükenmemiş ise yerel üretimi canlandırmada hâlâ önemli bir rol oynayabilir ve yeni politikalar ile dar gelir grupları serbest ticaretin olumsuz etkilerinden korunabilir.

○ Uluslararası tarım ürünleri pazarında fiyatlar, ekonomik krizler ve iklime bağlı Őoklarda hızla artmakta ya da azalmaktadır.

○ Bu değişiklikler sırasında gıda güvencesinin garanti altına alınması için, ticaret politikalarının hızla yeniden değerlendirilmesi gerekir.

○ Uluslararası ticaret tek başına gıda güvencesinin tehdidi ya da çaresi değildir ancak bu politikalara karar verilirken yaratacağı riskler dikkate alınmalıdır.

○ Bir ülkenin gıda güvencesini garanti altına almak için, var olan politika enstrümanlarının çok iyi değerlendirilmesi ve etkili, esnek politik yaklaşımların benimsenmesi gerekir.

Sosyal yardım programları ve açlık (1990-2015)

- Son araştırmalar, yaklaşık 150 milyon insanın aşırı yoksulluğa sürüklenmesinin yardımlarla önlendiğini göstermektedir.
- 25 yılı aşkın bir süredir, sosyal yardım programlarının gıda güvencesini sağlamada ve beslenme hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynadığı gösterilmiştir.
- Ancak sosyal yardım programlarının arttırılması ve kırsaldaki fakirliğin azaltılmasının ve gıda güvencesinin bu şekilde sağlanmasının çok pahalı bir yol olacağı da belirtilmektedir.

-
- Son yıllarda sosyal yardım programlarındaki artışa rağmen dünya nüfusunun hâlâ yaklaşık %70'i sosyal güvenceden yoksundur.
 - Bu da açlığın önlenemesinde, harcamaların karşılanabilmesinde büyük bir açığın olduğunu göstermektedir.
 - Sosyal yardım programlarının arttırılması ile açlık sorununun çözülemeyeceği açıktır.

Gıda güvencesinin sağlanması ve kırsaldaki yoksulluğun azaltılmasında; etkili sosyal yardım programları,

- tarım politikaları,
- sınır önlemleri,
- öncelik verilmesi gereken alanların belirlenmesi,
- sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik politikalar

ile entegre olarak uygulanmalıdır.

Savaşlar ve gıda güvencesi

- Gıda güvencesi, savaşlar ve politik açıdan kararsızlığın sürdüğü bölgelerde risk altındadır. Ayrıca gıda güvencesinin olmaması da savaşların nedenlerinden biri olabilmektedir.
- Beklenmedik fiyat artışları, temel gıda maddelerinin eksikliği ve ihtiyacın karşılanamaması sivil halkın ayaklanmasına neden olmaktadır.
- Bununla birlikte; Kıtlık ve açlık yüzünden ölenlerin sayısı çarpışmalarda ölenlerin sayısından çok daha fazladır.

- 2004 - 2009 yılları arasında tüm Dünya'da savaşlar ve terörizm nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 55.000, 2010 - 2012 yılları arasında sadece Somali'de açlık ve kıtlık yüzünden ölenlerin sayısı 250.000 olarak açıklanmaktadır.
- Ör; Irak'ta gıda fiyatları çok değişken ve oldukça yüksek, özellikle Bağdat'ta ülkenin geneline göre fiyatlar %25-30 daha yüksek.
- Uydu görüntülerinden, Irak'ta tarımsal üretimin stress altında olduğu, savaşın sulamayı olumsuz etkilediği de anlaşılmıştır.

- Filistin'de de işsizliğin artması ve geçim sıkıntıları gıda güvencesini olumsuz etkilemiştir. 2013'te Filistin'de, yaşayan nüfusun %33'ü (Batı Şeria'da %19'u ve Gazze'de %57'si) yeterli gıdaya ulaşamamıştır.
- 2015'in başından beri Suriye'de yaşanan savaş nedeniyle 10 milyona yakın nüfus farklı düzeylerde gıdaya ihtiyaç duymakta ve bunun 6.8 milyonunun gıdaya ulaşması ise çok kritik görünmektedir.

Doğal afetler, iklim değişikliği ve gıda güvencesi

- İklım değişikliklerine bağlı oluşan doğal felaketler gıda güvencesini tehdit eden büyük risklerden biridir.
- 2003-2013 yılları arasında az gelişmiş bölgelerde doğal afetler 1.9 milyar insanı etkilemiş ve yaklaşık yarım trilyon dolarlık hasara yol açmıştır.

○ Doğal afetlerin gıda güvencesi üzerine direk ve dolaylı etkileri sözkonusudur.

○ Dolaylı etkiler;

- Belirsizlik ve risklerin yüksek olması tarımsal üretimdeki teşviklerin azaltılmasına,
- küçük aile çiftlikleri ve küçük yatırımcıların kredi ya da sigorta imkanı bulamamalarına yol açar.

-
- Doğal afet ve iklim değışikliklerinden etkilenmemek için riskleri en aza indirecek kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi gerekir.
 - Bu stratejiler;
 - sürdürülebilir arazi yönetimi,
 - tarımsal pazarın iyi yönetimi,
 - değer zincir sisteminin oluşturulması,
 - tarım sigorta programlarının oluşturulması,
 - etkili erken uyarı sistemlerinin kurulması gibi pek çok bileşeni içerir.

Ne yapmalı?

- Türkiye gibi potansiyeli yüksek bir ülkenin üretmesi, üreticisini koruması ve üretimin sürdürülebilirliğini sağlaması gerekmektedir.
- **Üretmek zorundayız! Ürettiğimizi değerinden satabilmek zorundayız!**
- Üretim yapılabilir koşulları sağlamak ve korumak durumundayız. Bunu özellikle küçük çiftçileri göz ardı etmeden yapmak son derece önemlidir.
- Üreticinin gerçekten örgütlü olmasını sağlamak, kooperatifleri yaygınlaştırmak ve etkin kılmak vazgeçilmez bir önceliktir.

Ne yapmalı?

- Gıda ve tarım politikalarını serbest ticaret/rekabet/liberalizm gibi kavramlardan uzak tutmalıyız
- Temel gıdaların yeteri kadar tüketilmesini sağlamak zorundayız!
- Tarımsal üretimdeki girdi maliyetlerinden, son tüketiciye ulaşılanaya kadar vergilendirme politikası, süpermarketlerin/zincir marketlerin etkisi tüketicinin temel gıda maddelerine ulaşmasını güçleştirmektedir.

Ne yapmalı?

- Ürettiğimiz ürünlerin ithal muadilleri ile rekabet edebilirliğinde önemli sorunlar yaşanmaktadır.
- Güvenli gıda arzının sağlanması, etkin denetim mekanizmalarının kurulması, bu sistemde yeterli altyapının sağlanması gereklidir. Gıda güvenliği ve güvencesi birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Biri olmadan diğerini sağlamak mümkün değildir.

TEŞEKKÜRLER